

Sygn. akt VI ACa 840/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Śniegocka

Sędzia SA – Agata Zając

Sędzia SO (del.) – Marian Kociołek

Protokolant: – sekr. sądowy Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B.

przeciwko Miastu (...) W.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 marca 2013 r.

sygn. akt XXV C 813/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od B. B. na rzecz Miasta (...) W. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 840/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 lipca 2011 r. B. B. wniosła o ustalenie, że pozwany m.(...) W. jest obowiązany do wpisu do księgi grobu prowadzonej dla grobu usytuowanego w kwaterze (...) na Cmentarzu (...) w W. przy ul. (...) adnotacji o wniesionym przez powódkę zastrzeżeniu (oświadczeniu) o przeznaczeniu miejsc wolnych w grobie na poczet pochówku powódki, jej męża J. B., jej córki M. B. oraz w dalszej kolejności D. A. K. (1) i J. S., jak również o odmowie pochówku w grobie P. L. lub członków jego rodziny.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa podnosząc zarzut braku legitymacji biernej.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódka B. B. po śmierci swojej matki T. S. w dniu 26 września 2006 r. dokonała zakupu czterokomorowego grobu usytuowanego w kwaterze (...) na Cmentarzu (...) przy ul. (...) w W. z przeznaczeniem na grobowiec rodzinny dla najbliższej rodziny. W grobie tym pochowana została jedynie matka powódki.

Powódka dokonała zapłaty za grób wraz z kosztami pogrzebu w dniu 30 września 2009 r., powódka wybudowała też na grobie pomnik, łączny koszt grobu i pomnika wyniósł około 20 000 zł.

Powódka pozostaje w silnym konflikcie osobistym ze swoim bratankiem P. L. i domaga się wyłączenia jego i jego rodziny z prawa pochówku w grobie rodzinnym.

Powódka w korespondencji z pozwanym domagała się dokonania adnotacji (zastrzeżenia) w księdze grobu o przeznaczeniu wolnych miejsc w grobie na poczet pochówku powódki, jej męża J. B., córki M. B. oraz w dalszej kolejności D. A. K. (2) i J. S., a także zastrzeżenia o odmowie pochówku P. L. i członków jego rodziny.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższy stan faktyczny nie był między stronami sporny.

Sąd Okręgowy uznał, że z uzasadnienia pozwu wynikało, iż powództwo dotyczy prawa do grobu, wobec czego pozwany nie był legitymowany biernie w sprawie niniejszej.

Ponadto Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo podlegałoby oddaleniu także z uwagi na brak interesu prawnego o jakim mowa w art. 189 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego brak dokonania przez pozwanego spornego wpisu w księdze grobu o wniesionym przez powódkę zastrzeżeniu (oświadczeniu) o przeznaczeniu wolnych miejsc w grobie na poczet osób przez powódkę wskazanych oraz o odmowie pochówku innych osób nie miałyby wiążących skutków prawnych. W praktyce nie istnieją bowiem żadne środki prawne mogące doprowadzić do wyegzekwowania treści takiego wpisu, a zatem nie mogłyby on zapewnić powódce ochrony jej praw do grobu.

Sąd Okręgowy wskazał też, że ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. Nr 19, poz. 62) zawiera zamknięty katalog wpisów jakie mogą być dokonane w księdze grobu i nie przewiduje możliwości dokonywania wpisu, którego domaga się powódka.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając nierozpoznanie istoty sprawy przejawiające się w oddaleniu powództwa na tej zasadzie jakoby było ono powództwem o „prawo do grobu”, co nie odpowiada petitum powoda. Wskazując na powyższe powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu w obu instancjach.

W uzasadnieniu apelacji powódka podkreśliła, że żąda ustalenia, że pozwany jest obowiązany do dokonania określonego wpisu do księgi grobu prowadzonej dla grobu usytuowanego w kwaterze (...) na Cmentarzu (...) przy ul. (...) w W., a obowiązek ten powódka wywodziła zarówno z przepisów prawa, jak i umowy zawartej między stronami w sposób dorozumiany.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, których prawidłowości skarżąca nie kwestionuje.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznał podniesiony w apelacji zarzut nierozpoznania sprawy.

Wprawdzie uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia częściowo nie odnosi się do żądania zawartego w pozwie, jak bowiem trafnie wskazuje powódka, przedmiotem jej żądania nie było ustalenie prawa do grobu, ale ustalenie, że pozwany jest obowiązany do dokonania określonego wpisu w księdze grobu.

Tym niemniej Sąd Okręgowy w końcowej części uzasadnienia odniósł się także do tego żądania wskazując, iż z treści przepisów ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych nie wynika możliwość dokonania wpisu o treści żądanej przez powódkę.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie.

Obowiązek prowadzenia ewidencji grobów wynika z art. 20 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn. Dz. U. z 2011 r. Nr 118 poz. 687 ze zm.), zaś zasady prowadzenia tej ewidencji określają przepisy wydane na podstawie zawartego we wskazanym wyżej przepisie upoważnienia ustawowego rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji grobów (Dz. U. Nr 90, poz. 1013 ze zm.).

§ 1 powyższego rozporządzenia zobowiązuje osoby prawne i fizyczne odpowiedzialne za utrzymanie i zarządzanie cmentarzem do prowadzenia następującej dokumentacji: księgi osób pochowanych na cmentarzu, prowadzonej według numeracji narastającej lub w układzie rocznikowym, księgi grobów i alifatycznego spisu osób pochowanych na cmentarzu.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia księga grobów prowadzona jest dla wszystkich grobów i zawiera numer ewidencyjny, imiona i nazwiska osób pochowanych w grobie, datę pochowania, rodzaj grobu (ziemny lub murowany), miejsce pochowania, adnotację o wpisie nagrobka do rejestru zabytków oraz adnotacje o wniesionych zastrzeżeniach i opłatach, w o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Zgodnie z art. 7 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych grób nie może być użyty do ponownego chowania przed upływem 20 lat, zaś po upływie 20 lat ponowne użycie grobu do chowania nie może nastąpić, jeżeli jakkolwiek osoba zgłosi zastrzeżenie przeciw temu i uiści opłatę przewidzianą za pochowanie zwłok; zastrzeżenie to ma skutek na dalszych 20 lat i może być odnowione.

Tym samym w księdze grobu mogą być dokonane tylko adnotacje dotyczące nagrobka i adnotacje o zastrzeżeniu zgłoszonym zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz wniesionej zgodnie z tym przepisem opłacie.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2010 r. IV CSK 113/10 art. 7 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych nie reguluje stosunków pomiędzy osobami bliskimi osoby zmarłej. Prawidłowa wykładnia tego przepisu, z dziedziny prawa publicznego, prowadzi do wniosku, że złożenie zastrzeżenia i uiszczenie opłaty po upływie dwudziestu lat od poprzedniego pochówku skutkuje nabyciem prawa do wykorzystania miejsca, które to prawo pozostaje wiążące tylko w stosunku do zarządcy cmentarza. Nabyte prawo wyraża się więc tylko możliwością domagania się niesprzeciwiania się przez zarządcę wykonaniu kolejnego pochówku oraz niesprzeciwiania się stanowi powstałemu w wyniku tej czynności, a zatem czynności te zapobiegają wygaśnięciu prawa do grobu. Przepis nie zawiera natomiast stwierdzenia, że osoba dokonująca opłat staje się dysponentem grobu, sens przepisu sprowadza się do uniemożliwienia zarządcy cmentarza rozporządzenia grobem przez kolejnych 20 lat. Nabyte przez złożenie zastrzeżenia i przez dokonanie opłaty za pochowanie zwłok prawo nie daje swobody decyzji czy i kto powinien być w grobie pochowany. To uprawnienie pozostaje wspólne dla osób bliskich zmarłego, wynika bowiem z własnego prawa osobistego każdej z tych osób.

Charakter porządkowy powyższego przepisu realizującego cel jakim jest zapobieżenie rozporządzenia grobem przez zarządcę cmentarza po 20 latach powoduje, że do złożenia zastrzeżenia i uiszczenia opłaty za pochowanie zwłok przepis uprawnia "jakąkolwiek osobę", a więc każdego.

Z przytoczonych wyżej przepisów wynika, że wpisy dokonywane w księdze grobów mają charakter porządkowy, ułatwiający ustalenie miejsca pochowania określonych osób i umożliwiającą zachowanie prawa do grobu, księga grobów nie służy zaś dokonywaniu wpisów określających kolejność w jakiej wskazane osoby mogą być w przyszłości w grobie pochowane czy też jakie osoby pochowane być w grobie nie mogą.

Zatem z przepisów ustawy nie wynika, aby pozwany obowiązany był do dokonania w księdze grobu wpisu o treści wskazanej przez powódkę, nie zostało też przez powódkę wykazane, aby doszło do zawarcia porozumienia między stronami zgodnie z którym pozwany do dokonania takiego wpisu byłby zobowiązany.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zawarcie takiego porozumienia byłoby sprzeczne zarówno z przepisami prawa, gdyż § 4 ust. 1 rozporządzenia z 1 sierpnia 2001 r. enumeratywnie wymienia adnotacje jakie mogą być dokonane w księdze grobu, jak i z zasadami współżycia społecznego z uwagi na naruszenie praw osób trzecich – osobistych praw członków rodziny powódki i jej zmarłej matki co do współdecydowania o przeznaczeniu wolnych miejsc w grobie dla pochowania dalszych zmarłych.

Tym samym żądanie powódki nie znajduje uzasadnienia ani w treści przepisów prawa, ani w umowie stron.

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacji zarzuty za bezzasadne, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.